

תנ"ך

יחידת הלימוד השלישית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – (20x3) – 60 נקודות
פרק שני – (20x2) – 40 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.
- הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (60 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 1-4.

בכל שאלה שבחרת, ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

(לכל סעיף – 10 נקודות; סך-הכול לכל שאלה – 20 נקודות)

1. קרא שמות, ט"ז, 10-1.

- א וַיִּסְעוּ מֵאֵילָם וַיָּבֹאוּ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר-סִין
אֲשֶׁר בֵּין-אֵילָם וּבֵין סִינַי בְּחַמְשָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשָּׁנִי
ב לַעֲצַתְם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: וַיָּלִינוּ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל עַל-מֹשֶׁה וַיִּלְּנוּ
ג וְעַל-אַהֲרֹן בַּמִּדְבָּר: וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי-יֵתֵן מוֹתָנוּ
בְּיַד-ה' בָּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְתָּנוּ עַל-סִדֵּי הַבָּשָׂר בְּאָכְלֵנוּ
לֶחֶם לִשְׂבַע כִּי-הוּצֵאתָם אֹתָנוּ אֶל-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לֵהֲמִית
ד אֶת-כָּל-הַקָּהָל הַזֶּה בְּרָעָב: וַיֹּאמֶר ה' אֶל-
מֹשֶׁה הִנְנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן-הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא הָעָם וּלְקָטְוּ
ה דְּבַר-יוֹם בְּיוֹמוֹ לִמְעַן אֲנִסְנוּ הַיֵּלֶךְ בַּתּוֹרָתִי אִם-לֹא: וְהָיָה
בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר-יָבִיאוּ וְהָיָה מִשְׁנֶה עַל אֲשֶׁר-
ו יִלְקְטוּ יוֹם וָיוֹם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
ז עֲרֹב וַיִּדְעֹתָם כִּי ה' הוּצִיא אֹתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: וּבָקֹר
וּרְאִיתֶם אֶת-כְּבוֹד ה' בְּשִׁמְעוֹ אֶת-תְּלַנְתִּיכֶם עַל-ה'
ח וְנַחֲנוּ מָה כִּי תִלְוּנוּ עָלֵינוּ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּתַת ה' לָכֶם
בְּעֲרֹב בָּשָׂר לֵאכֹל וּלְחֹם בְּבָקֹר לִשְׂבַע בְּשִׁמְעַת ה' אֶת-
תְּלַנְתִּיכֶם אֲשֶׁר-אַתֶּם מְלִינִם עָלָיו וְנַחֲנוּ מָה לֹא-עָלֵינוּ
ט תְּלַנְתִּיכֶם כִּי עַל-ה': וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן אָמַר אֶל-
י כָּל-עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִרְבוּ לִפְנֵי ה' כִּי שָׁמַע אֶת תְּלַנְתִּיכֶם:
וְהָיָה בַּדְּבַר אַהֲרֹן אֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וַיָּפְנוּ אֶל-הַמִּדְבָּר
וְהָיָה כְּבוֹד ה' נֹרְאָה בְּעֵינָיו:

א. ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

(1) יש הטוענים שדברי משה ואהרן המובאים בסוף פסוק 6 נאמרו בתשובה על תלונת העם המובאת בפסוק 3.

הסבר טענה זו ובסס אותה על הכתוב. (6 נקודות)

(2) לדעתך, האם משה ואהרן משיבים תשובות מספקות על תלונת העם? הסבר את דברך. (4 נקודות)

ב. קרא פסוק 3 שלפניך וגם **שמות**, א', 13-16.

(1) מהו הקושי העולה מתלונת העם ב**שמות**, ט"ז, 3, לנוכח המסופר ב**שמות**, א', 13-16? (4 נקודות)

(2) קרא מדבריו של הרב משה שלמה עמאר שלפניך.

"בשבתנו על סיר הבשר", אך לא אכלו ממנו, רק ישבו לבשלו למצרים, והמצרים הם אלו שאכלו את הבשר, והם [בני ישראל] לא אכלו אלא לחם לבדו [...]

(הראשון לציון הרב שלמה משה עמאר שליט"א הרב הראשי [2016].

בשבתנו על סיר הבשר. אוחר ב' 27 באוקטובר 2016 מ' <http://haravamar.org.il>

כיצד הפירוש של הרב עמאר פותר את הקושי שצינת בתת-סעיף 1? (6 נקודות)

ג. קרא את הפרשנות של שירה גודמן על **שמות**, ט"ז.

מתלוננים סובלים לעתים מתדמית גרועה: נודניקים, קוטרם, מטרידנים. הם אף פעם לא מרוצים. [...] אבל התדמית הזאת לא בהכרח מוצדקת. פעמים רבות המתלוננים הם אנשים עם חוש צדק מפותח, אנשים המוכנים לעמוד על זכויותיהם ולא להתייאש ולוותר [...]

(גודמן, ש' [2016]. המתלוננים בע"מ. 929 תנ"ך ביחד שמות ט"ז.

אוחר ב' 31 באוגוסט, 2016 מ' <http://www.929.org.il>

(1) על פי הפרשנות של גודמן, למתלוננים יש תדמית מסוימת, אך לעתים תדמית זו

אינה מוצדקת. הסבר קביעה זו. (4 נקודות)

(2) היחס של משה ואהרן למתלוננים (פסוקים 6-9) שונה מן היחס של האל למתלוננים (פסוקים 4-5). איך תפס ה' את התנהגותם של המתלוננים, ואיך תפסו משה ואהרן

את התנהגותם של המתלוננים? התייחס בתשובתך לדבריה של גודמן. (6 נקודות)

2. קרא במדבר, כ', 1-13; דברים, ג', 23-28.

במדבר, כ', 1-13

א ויבאו בני־ישראל כל־העדה מדִּבְר־צֶן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וישב
ב העם בְּקָדֶשׁ וּתְמַת שֵׁם מְרִיס וּתְקַבֵּר שָׁם: וְלֹא־הָיָה מִיָּס
ג לעדה וַיִּקְהֲלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן: וַיִּרֶב הָעָם עִם־מֹשֶׁה
ד וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גֹעַנֻּי בְּגֹעַ אַחֲנִי לִפְנֵי ה': וְלֵמָּה הֵבֵאתֶם
ה אֶת־קְהֵל ה' אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵינֵינוּ:
ו לֵמָּה הֵעֲלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הַמִּקְוֶה הַזֶּה הֲזֶה
ז לֹא מִקְוֶה זֶרַע וְתֵאֵנָה וְגֶפֶן וְרִמּוֹן וּמִים אֵין לְשָׁתוֹת: וַיֵּבֹא
ח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקָּהֵל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם
וַיֹּאמֶר כְּבוֹד־ה' אֲלֵיהֶם:
ט וַיִּדְבֹּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: קַח אֶת־הַמֶּטֶה וְהַקְהֵל אֶת־
י העדה אֵתָּה וְאַהֲרֹן אַחִיךָ וּדְבַרְתֶּם אֶל־הַסֵּלַע לַעֲיִינֵיהֶם
וְנָתַן מִיָּמִיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִיָּס מִן־הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה
כ וְאַתָּה בְּעֵינֵיהֶם: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמֶּטֶה מִלִּפְנֵי ה' כַּאֲשֶׁר
ל צֻוְּהוּ: וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהֵל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ
ד לָהֶם שְׂמַעְנוּ נָא הַמּוֹרִים הַמִּן־הַסֵּלַע הַזֶּה נוֹצִיא לָכֶם מִים:
ה וַיֹּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע בַּמֶּטֶה וּפָעַמִּים וַיֵּצֵאוּ
ו ב מִים רַבִּים וַתִּשֹׁת הָעֵדָה וּבְעֵינֵיהֶם: וַיֹּאמֶר ה'
ז אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן יֵעֶן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לַעֲיִנִּי
ח בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקָּהֵל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־
ט נתתי לָהֶם: הִנֵּה מִי מְדִיבָה אֲשֶׁר־דָּבּוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־
י ה' וַיִּקְדָּשׁ בָּם:

דברים, ג', 23-28

א וַאֲתַחֲנֵן אֶל־ה' בַּעֲת הַהוּא לֵאמֹר:
ב כֹּדְנִי ה' אֵתָּה הַחֲלוּת לְהִרְאוֹת אֶת־עֲבֹדְךָ אֶת־גְּדֻלָּתְךָ וְאַתָּה
ג יָדִיד הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִיֵּאֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ כְּמַעֲשֶׂיךָ
ד וּכְגִבוּרֹתֶיךָ: אֶעֱבֹדָנָא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
ה הַיַּרְדֵּן הַזֶּה הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלִּבְנָן: וַיַּתְעִבֵר ה' בִּי לִמְעַנְךָ
ו וְלֹא שָׁמַע אֵלַי וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי רֵב־לָךְ אֶל־תּוֹסֵף דִּבֵּר אֵלַי
ז עוֹד בְּדַבֵּר הַזֶּה: עֲלֶה וְרֹאשׁ הַפָּסָגָה וְשֵׂא עֵינֶיךָ יָמָּה וַעֲבֹרָה
ח וַתִּמְנָה וּמִזְרַחָה וְרֹאֶה בְּעֵינֶיךָ כִּי־לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה:
ט וְצִוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְחֻזְקוֹ וְאִמְצָהוּ כִּי־הוּא יַעֲבֹד לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה
י וְהוּא יַחֲתִיל אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה:

ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

א. קרא במדבר, כ', 1-13 ואת המדרש שלפניך.

אמר משה לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם, גלוי וידוע לפניך יגיעי וצערי שנצטערת על ישראל עד שיהיו מאמינים לשמך, כמה צער נצטערת עליהם במצוות עד שקבעתי להן תורה ומצוות. אמרתי, כשראיתי [כפי שראיתי] בצרתן, כך אראה בטובתן. ועכשיו, שהגיעה טובתן של ישראל, אתה אומר לי: "לא תעבר את הירדן הזה" (דברים ג' 27). הרי אתה עושה תורתך פלסטר [=שקר]. שכתוב: "ביומו תתן שכרו" (דברים כ"ד 15) [...] זו היא שילום [=שכר, תשלום] עבודה של מ' שנה [40 שנה] שעמלתי, עד שיהיו עם קדוש ונאמן. (מדרש דברים רבה י"א י')

על פי מדרש זה, משה מנסה לשכנע את ה' להכניסו לארץ. לדברי משה, מהי ההצדקה

המוסרית לכניסתו לארץ, ומהו החוק המקראי שהוא מסתמך עליו?

ב. קרא דברים, ג', 23-28.

בבקשה של משה ובתגובה של ה' חוזר שורש מנחה. ציין מהו השורש, הסבר והדגם כיצד

חזרתו קושרת בין הבקשה של משה ובין התגובה של ה'.

ג. קרא את דברי גילי זין על דברים, ג', 26.

ויש המפרשים לְמַעַןְכֶּם = 'בשבילכם'. למען התפתחותכם. מנהיגותו של משה במדבר איננה מתאימה לשלב הכניסה לארץ וההתנחלות בה. ההנהגה בעלת הקשר הישיר עם הקב"ה הכוללת קריעת ים סוף, עמוד אש ועמוד ענן להנחותם בדרך, ירידת אוכל מן השמים וכן הלאה, כבר לא מתאימה לעם שנדרש להילחם עבור ארצו ועבור עצמאותו. לעם כזה דרוש מנהיג חדש, אולי לא גדול כמשה אך מתאים יותר למשימות הארציות המצפות לבני ישראל.

(זיון ג' [2016]. תום תקופתה של מנהיגות על אנושית. 929 תנ"ך ביחד דברים ג'.

אוחזר ב-31 באוגוסט, 2016 מ-<http://www.929.org.il>)

(1) על פי הפירוש של זין, הסירוב של ה' לבקשה של משה להיכנס לארץ היה לטובת העם.

הסבר קביעה זו. (6 נקודות)

(2) קרא דברים, ג', 28.

לאחר שדחה ה' את בקשת משה, מהו התפקיד שהועיד ה' למשה, על פי פסוק זה?

(4 נקודות)

3. קרא שמואל ב, כ"ג, 15-17.

טו וַיִּתְּאוּהוּ דָּוִד וַיֹּאמְרוּ מִי יִשְׁקֶנִי מֵיִם
טז מִבָּאֵר בֵּית-לָחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׂעַר: וַיִּבְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבּוֹרִים
בַּמְּחֹנֶה פְּלִשְׁתִּים וַיִּשְׁאֲבוּ-מֵיִם מִבָּאֵר בֵּית-לָחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׂעַר
יז וַיֵּשְׂאוּ וַיָּבִיאוּ אֶל-דָּוִד וְלֹא אָבָה לְשָׂתוֹתָם וַיִּסַּךְ אֹתָם
יח לַיהוָה: וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִי הַיְּהוָה מַעֲשֵׂתִי זֹאת הִדָּם הָאֲנָשִׁים
הַהֵלֶכִים בְּנַפְשׁוֹתָם וְלֹא אָבָה לְשָׂתוֹתָם אֱלֹהֵי עֲשׂוֹ שְׁלֹשֶׁת
הַגִּבּוֹרִים:

ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

- א. (1) אפשר לטעון כי הן דוד (פסוק 15) הן שלושת הגיבורים פעלו בפזיזות. בסס טענה זו על הכתוב, והסבר את דבריך. (5 נקודות)
- (2) לדעתך, מדוע פעלו שלושת הגיבורים באופן המתואר בקטע שלפניך? האם היית פועל כמוהם? הסבר את דבריך. (5 נקודות)

ב. קרא גם שמואל ב, י"א, 23-25.

בפסוק 17 בקטע שלפניך ובשמואל ב, י"א, 23-25, בא לידי ביטוי היחס של דוד לחיי לוחמיו.

- (1) תאר את היחס של דוד לחיי לוחמיו בכל אחד מן הקטעים, וציין את ההבדל ביחס זה בין שני הקטעים. (4 נקודות)
- (2) הסבר מה יכולה להיות הסיבה להבדל זה. (6 נקודות)

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא)

ג. על פי הקטע **בשמואל ב**, כ"ג, 15-17, כתב עקיבא נוף את השיר "מים לדוד המלך":

בית 1 וְדָוִד חָשַׁק בְּמֵיִם מִן הַבְּאֵר שֶׁבִּיד פְּלִשְׁתִּים,
לְמַלֵּא אֶת רִצּוֹנוֹ יֵצְאוּ שְׁלוֹשָׁה גְבָרִים,
מִהָרֹּם הֵם אֶל בֵּית-לָחֶם מִי הַבְּאֵר לְהַעֲלוֹת,
זֶה לָזֶה סִפְרוּ בְּדֶרֶךְ מַעֲשֵׂי גִבּוֹרֹת.

פזמון מֵיִם לְדָוִד הַמֶּלֶךְ, מֵיִם, מֵיִם לְדָוִד,
מֵיִם לְדָוִד הַמֶּלֶךְ, מֵיִם לְדָוִד.

בית 2 סֶח אֶחָד מֵהֶם: "שָׁמְעוּ נָא - עַל דְּרָכֵי נֹצֵב לֹו
הַר,

אֶת כְּפִי עָלְיוֹ הִנַּחְתִּי - הַתְּמוּטָט הָהָר".
הַשְׁנִי אָמַר: "הִקְשִׁיבוּ - אֶת דְּרָכֵי חֶסֶם נָהָר,
בְּקוֹלִי עָלְיוֹ רָעַמְתִּי - הַנֶּהָר עָצַר"

פזמון מֵיִם לְדָוִד הַמֶּלֶךְ....

בית 3 הַשְׁלִישִׁי, לֹלֵא כָּל אָמַר, אֶת מַחְנֶה פְּלִשְׁתִּים
שִׁיסַּע,

אֶת הַבְּאֵר עִם כָּל מִימֶיהָ עַל גִּבּוֹ נָשָׂא.
אִזְ דָּוִד מִזְמוֹר הַשְּׁמִיעַ לְשְׁלוֹשָׁה הַגִּיבּוֹרִים,
לְתַנּוֹךְ פֶּסוּק הוֹסִיפוּ וּמֵאֵז שָׂרִים:

פזמון מֵיִם לְדָוִד הַמֶּלֶךְ...

(נוף, ע'. מים לדוד המלך. מתוך mymusic כל המוזיקה בישראל.

אוחזר ב-5 בדצמבר, 2016 מ-<http://www.mymusic.co.il>)

(1) השיר מתבסס על הסיפור המקראי, אך מתאר בהגזמה את מעשי הגבורה של שלושת הגיבורים.

הסבר כיצד באה לידי ביטוי ההגזמה. הבא דוגמה אחת לביסוס דברך. (5 נקודות)

(2) בבית השלישי בשיר מתוארת תגובת דוד על מעשה הגיבורים. תגובה זו שונה מן

המסופר בפסוק 17 בקטע **משמואל ב**, כ"ג שלפניך.

הסבר קביעה זו. (5 נקודות)

4. קרא שמואל ב, ט"ו, 11-1, 27-37.

שמואל ב, ט"ו, 11-1

א ויהי מאחרי־זֶן
ויעש לוֹ אֲבִשְׁלוֹם מִרְכָּבָה וסָסִים וְחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לִפְנֵי:
ב וְהַשָּׂבִים אֲבִשְׁלוֹם וְעָמַד עַל־יַד דֶּרֶךְ הַשָּׁעַר וַיְהִי כִלְהָאִישׁ
אֲשֶׁר־יִהְיֶה־לוֹ רִיב לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ לְמִשְׁפָּט וַיִּקְרָא אֲבִשְׁלוֹם
אֵלָיו וַיֹּאמֶר אִי־מִזֶּה עִיר אַתָּה וַיֹּאמֶר מֵאֶחָד שְׁבִטֵי־יִשְׂרָאֵל
ג עֲבָדְךָ: וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲבִשְׁלוֹם רֵאשֶׁה דְּבָרֶיךָ טוֹבִים וְנִכְחִים
ד וְשִׁמְעֵ אִין־לְךָ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר אֲבִשְׁלוֹם מִי־שִׁמְנֵי שֹׁפֵט
בָּאֵרֶץ וְעָלִי יָבוֹא כֹל־אִישׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה־לוֹ רִיב־וּמִשְׁפָּט
ה וְהִצַּדְקָתִי: וַיְהִי בִקְרֵב־אִישׁ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לוֹ וּשְׁלַח אֶת־יָדוֹ
וְהַחֲזִיק לוֹ וְנָשַׁק לוֹ: וַיַּעַשׂ אֲבִשְׁלוֹם כַּדָּבָר הַזֶּה לְכָל־
ו יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יָבֹאוּ לְמִשְׁפָּט אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיִּגְנַב אֲבִשְׁלוֹם אֶת־
ז לֵב אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל: וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבַּעִים שָׁנָה
וַיֹּאמֶר אֲבִשְׁלוֹם אֶל־הַמֶּלֶךְ אֵלכָּה נָא וְאֶשְׁלֵם אֶת־נֶדְרֵי
ח אֲשֶׁר־נִדְרָתִי לַיהוָה בַּחֲבֵרוֹן: כִּי־נָדַר נָדַר עֲבָדְךָ בְּשִׁבְתִּי
בְּגִשּׁוֹר בְּאֶרֶס לֹאֲמֹר אִם־יָשִׁיב יְשִׁיבִנִי הַיהוָה יְרוּשָׁלַם
ט וְעֲבַדְתִּי אֶת־הַיהוָה: וַיֹּאמֶר־לוֹ הַמֶּלֶךְ לֵךְ בְּשָׁלוֹם וְיָקִים וְיִלֵּךְ
י חֲבֵרוֹנָה: וַיִּשְׁלַח אֲבִשְׁלוֹם מְרָגְלִים בְּכָל־שְׁבִטֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כְּשִׁמְעֶכֶם אֶת־קוֹל הַשֹּׁפָר וְאִמְרַתֶּם מֶלֶךְ
יא אֲבִשְׁלוֹם בַּחֲבֵרוֹן: וְאֶת־אֲבִשְׁלוֹם הִלְכוּ מֵאֵתִים אִישׁ
מִירוּשָׁלַם קָרָאִים וְהִלְכִים לְתִמְסָם וְלֹא יָדְעוּ כֹל־דְּבָר:
יב

שמואל ב, ט"ו, 1, 27-37

יג וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־צִדּוֹק הַכֹּהֵן הַרֹאשׁ
יד אַתָּה שֹׁכֵה הָעִיר בְּשָׁלוֹם וְאֶחֱמֵעֵץ בְּנֶךְ וַיְהִינֶנּוּ בֶן־אֲבִיתָר
טו שְׁנֵי בָנִים אַתְּכֶם: רֹאשׁ אֲנִכִּי מִתְּמַהֲמָה בַּעֲבֹרֹת הַמִּדְבָּר בַּעֲרֹבוֹת
טז עַד בּוֹא דְבַר מַעֲמֶכָם לְהַגִּיד לִי: וַיָּשֶׁב צִדּוֹק וְאֲבִיתָר אֶת־
יז אֲרוֹן הָאֱלֹהִים יְרוּשָׁלַם וַיֵּשְׁבוּ שָׁם: וְדוֹד עֲלָה בְּמַעֲלֵה הַיָּתִים
יח עֲלָה וּבֹכָה וְרֹאשׁ לוֹ חָפוּי וְהוּא הִלֵּךְ יַחַף וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־
יט אִתּוֹ חָפְזֵי אִישׁ רֹאשׁוֹ וְעָלוּ עֲלָה וּבָכָה:

(שים לב: המשך הקטע וסעיפי השאלה בעמוד הבא)

לא וְדוֹד הַגִּיד לְאִמּוֹ
 אַחִיתָּפֶל בְּקִשְׁרִים עִם-אֲבִשְׁלוֹם וַיֹּאמֶר דּוֹד סָפֵל-נָא אֶת-
 לב עֵצַת אַחִיתָּפֶל הַזֶּה׃ וַיְהִי דוֹד בֹּא עַד-הָרֹאשׁ אֲשֶׁר-יִשְׁתַּחֲוֶה
 שָׁם לָאֱלֹהִים וְהִנֵּה לִקְרָאתוֹ חוּשֵׁי הָאָרֶץ קָרוּעַ כְּתָנָתוֹ
 לג וְאִדְמָה עַל-רֹאשׁוֹ׃ וַיֹּאמֶר לוֹ דוֹד אִם עֲבַרְתָּ אִתִּי וְהִיתָ עָלַי
 לד לְמִשָּׂא׃ וְאִם-הָעִיר תָּשׁוּב וְאָמַרְתָּ לְאֲבִשְׁלוֹם עֲבֹדְךָ אֲנִי
 לה הַמֶּלֶךְ אֱהִיָּה עֲבַד אֲבִיךָ וְאֲנִי מֵאִזְ וְעַתָּה וְאֲנִי עֲבֹדְךָ וְהִפְרַתְּהָ
 לִי אֶת עֵצַת אַחִיתָּפֶל׃ וְהִלּוּא עִמָּךְ שָׁם צָדוֹק וְאֲבִיתָר
 הַכֹּהֲנִים וְהִיָּה כָל-הַדָּבָר אֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִבֵּית הַמֶּלֶךְ תִּגִּיד
 לו לְצָדוֹק וְלְאֲבִיתָר הַכֹּהֲנִים׃ הִנֵּה-שָׁם עִמָּם שְׁנֵי בְנֵיהֶם אַחִימֵעַן
 לְצָדוֹק וְיִהוֹנָתָן לְאֲבִיתָר וְשִׁלַּחְתֶּם בְּיָדָם אֵלַי כָּל-דָּבָר
 לו אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ׃ וַיָּבֹא חוּשֵׁי רַעְיָה דוֹד הָעִיר וְאֲבִשְׁלוֹם יָבֹא
 יְרוּשָׁלַם׃

ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

א. "וַיִּגְנֹב אֲבִשְׁלוֹם אֶת לֵב אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל" (פסוק 6).

(1) על פי פסוקים 1-5, הסבר שתי פעולות של אֲבִשְׁלוֹם שמטרתן לרכוש את לב העם.
(6 נקודות)

(2) הסבר מהי תכונת האופי של העם המשתמעת מן הנאמר בפסוק 6. (4 נקודות)

ב. קרא פסוקים 7-9, 27-35 שלפניך.

בפסוקים אלה בא לידי ביטוי פער בין דוד האב הרך ובין דוד המנהיג התקיף והמנוסה.
הבא מן הפסוקים ראיה לכל אחד מן הפנים בדמות של דוד, והסבר את הראיות.

ג. קרא את פסוק 30 שלפניך.

(1) ההשפלה של דוד באה לידי ביטוי בתיאור העזיבה שלו את ירושלים.

הדגם קביעה זו באמצעות שתי ראיות מן הפסוק, והסבר כל ראיה. (4 נקודות)

(2) קרא את פסוק 1 שלפניך.

הנאמר בפסוק זה הוא רמז מטרים המדגיש את ההשפלה של דוד, שכתבת עליה

בתת-סעיף (1). הסבר קביעה זו. (6 נקודות)

פרק שני (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על שתיים מן השאלות 5-7 (לכל שאלה – 20 נקודות).

5. קרא שמות, ה', 20-23; שמואל א, כ"ג, 1-5.

שמות, ה', 20-23

וַיִּפְגְּעוּ אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן
כא נְצִבִים לְקִרְאָתָם בְּצֹאתָם מֵאֶת פְּרֹעֶה: וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהִים יִרְאֵה
ה' עֲלֵיכֶם וּשְׁפֹט אֲשֶׁר הִבֵּאתָם אֶת־דִּיחָנוּ בְּעֵינֵי פְרֹעֶה
כב וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו לְתִת־חֶרֶב בְּיָדָם לְהַרְגֵנוּ: וַיֹּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל־
ה' וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לָמָּה הִרְעָתָה לָעַם הַזֶּה לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי:
ג וּמֵאֲזַן בָּאתִי אֶל־פְּרֹעֶה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הֲרַע לָעַם הַזֶּה וְהִצַּלְ
לֹא־הִצַּלְתָּ אֶת־עַמְּךָ:

שמואל א, כ"ג, 1-5

א וַיִּגְדּוּ לְדָוִד לֵאמֹר הִנֵּה פְלִשְׁתִּים גִּלְחָמִים בְּקַעִילָה וְהַמָּה
ב שָׁסִים אֶת־הַגִּרְנוֹת: וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּה' לֵאמֹר הֲאֵלֶיךָ וְהַפִּיתִי
בּ בְּפִלְשְׁתִּים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר ה' אֶל־דָּוִד לֵךְ
ג וְהָכִיתָ בְּפִלְשְׁתִּים וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת־קַעִילָה: וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי דָוִד
אֵלָיו הִנֵּה אֲנַחְנוּ פֹּה בִּיהוּדָה יֵרָאִים וְאַף כִּי־נִלְכְּ קַעִילָה אֶל־
ד מַעֲרֻכֹת פְּלִשְׁתִּים: וַיֹּסֶף עוֹד דָּוִד לִשְׁאוֹל
בַּה' וַיַּעֲנֶהוּ ה' וַיֹּאמֶר קוּם רֵד קַעִילָה כִּי־
ה אֲנִי נָתַן אֶת־פְּלִשְׁתִּים בְּיָדְךָ: וַיֵּלֶךְ דָּוִד וְאַנְשָׁיו קַעִילָה וַיִּלָּחֶם
בְּפִלְשְׁתִּים וַיַּנְהִי אֶת־מִקְנֵיהֶם וַיַּךְ בָּהֶם מַכָּה גְדוֹלָה וַיִּשָּׁע
דָּוִד אֶת יָשְׁבֵי קַעִילָה:

א. כאשר היו משה ודוד מנהיגים בראשית דרכם נאלצו להתמודד עם קשיים במילוי תפקידם.

(1) על פי קטעים אלה, תאר את הקושי שהתמודד עמו כל אחד מן המנהיגים.

(8 נקודות)

(2) הסבר כיצד התמודד כל אחד מן המנהיגים עם הקושי שעמד לפניו. (6 נקודות)

ב. לדעתך, מי משני המנהיגים התמודד עם הקושי טוב יותר? נמק את דבריך. (6 נקודות)

6. קרא במדבר י"ב, 1-2, 9-15; שמואל ב, י"ג, 10-22.

במדבר, י"ב, 2-1

א וַתִּדְבֹר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל־אֲדֹת הָאִשָּׁה הַכִּשִּׁית אֲשֶׁר
ב לָקַח כִּי־אִשָּׁה כִּשִּׁית לָקַח: וַיֹּאמְרוּ הֲרֹק אֶדְבַּר־בְּמֹשֶׁה דְּבַר ה' הֲ
הָלֹא גַם־בָּנוּ דְּבַר וַיִּשְׁמַע ה':

במדבר, י"ב, 9-15

ט וַיַּחֲרֹאֲף ה' בָּם
י וַיֵּלֶךְ: וַהֲעֲזֹן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וְהִנֵּה מִרְיָם מִצְרַעַת כְּשֶׁלֶג
י"א וַיִּפֹּן אַהֲרֹן אֶל־מִרְיָם וְהִנֵּה מִצְרַעַת: וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל־
מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אֵל־נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חֲטָאת אֲשֶׁר נִוְאלָנוּ וְאֲשֶׁר
יב חֲטָאנוּ: אֵל־נָא תְהִי כַּמַּת אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֹם אִמּוֹ וַיֹּאכַל
יג חֲצִי בִשְׂרוֹ: וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־ה' לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא
לָהּ:
יד וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה וְאַבְיָה יָדְךָ בְּפִנֵּיהָ הֲלֹא תְכַלֵּם
שְׁבַעַת יָמִים תִּסָּגֵר שְׁבַעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחֵר תֵּאָסֹף:
טו וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַעַת יָמִים וַהֲעֵם לֹא נָסַע
עַד הָאִסּוֹף מִרְיָם:

שמואל ב, י"ג, 10-22

י וַיֹּאמֶר אֲמִנּוֹן אֶל־תָּמָר
הַבִּי־אִי הַבְּרִיָּה הַחֹדֶר וְאִבְרָה מִיָּדְךָ וְתִקַּח תָּמָר אֶת־הַלִּבְבוֹת
י"א אֲשֶׁר עֲשִׂתָהּ וְתָבֵא לְאִמְנוֹן אַחִיהָ הַחֹדֶרָה: וַתִּגַּשׁ אֵלָיו לֵאמֹר
יב וַיַּחֲזֹק־בָּהּ וַיֹּאמֶר לָהּ בֹּאִי שִׁכְבִּי עִמִּי אַחֹתִי: וַתֹּאמֶר לוֹ אֵל־
אֲחִי אֵל־תַּעֲנֵנִי כִּי לֹא־יַעֲשֶׂה כֵן בְּיִשְׂרָאֵל אֶל־תַּעֲשֶׂה אֶת־
יג הַנִּבְלָה הַזֹּאת: וְאֲנִי אֵנָה אוֹלִיךְ אֶת־חֲרַפְתִּי וְאַתָּה תִּהְיֶה
כְּאֶחָד הַנִּבְלִים בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה דַּבֵּר־נָא אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא
יד יִמְנַעֲנִי מִמֶּךָ: וְלֹא אֲבִה לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלָהּ וַיַּחֲזֹק מִמֶּנָּה וַיַּעֲנֶה
וַיִּשְׁכַּב אִתָּהּ:

(שים לב: המשך הקטע בעמוד הבא)

ט וַיִּשְׁנֶאֱהָ אֱמִנּוֹן שְׁנֵאֱהָ גְדוּלָּה מְאֹד כִּי גְדוּלָּה
הַשְׁנֵאֱהָ אֲשֶׁר שְׁנֵאֱהָ מֵאַהֲבָה אֲשֶׁר אֶהְבֶּה וַיֹּאמֶר-לָהּ אֱמִנּוֹן
טז קוֹמִי לִבִּי: וַתֹּאמֶר לוֹ אֶל-אוֹדֹת הָרָעָה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת
מֵאַחֲרֵת אֲשֶׁר-עָשִׂיתָ עִמִּי לְשַׁלְּחַנִּי וְלֹא אָבָה לִשְׁמֹעַ לָהּ:
יז וַיִּקְרָא אֶת-נַעֲרוֹ מִשְׁרָתוֹ וַיֹּאמֶר שְׁלַח־נָא אֶת-זֹאת מֵעָלַי
יח הַחוּצָה וְנַעַל הַדָּלֶת אַחֲרָיָה: וְעָלֶיהָ פָּתַנְתָּ פָּסִים כִּי בֵן
תִּלְבָּשֶׁן בְּנוֹת-הַמֶּלֶךְ הַפְּתוּלֹת מַעֲלִילִים וַיֵּצֵא אוֹתָהּ מִשְׁרָתוֹ
יט הַחוּץ וְנַעַל הַדָּלֶת אַחֲרָיָה: וַתִּקַּח תָּמָר אֶפֶר עַל-דֹּאשָׁה
וּכְתַנְתָּ הַפָּסִים אֲשֶׁר עָלֶיהָ קָרְעָה וַתִּשֶׂם יָדָהּ עַל-דֹּאשָׁה
כ וַתֵּלֶךְ הַלֹּךְ וְזַעֲקָה: וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אַבְשָׁלוֹם אַחִיָּה הֲאִמִּינוֹן
אָחִיךָ הִיָּה עִמָּךְ וְעַתָּה אַחֲוִיתִי הַחֲרִישִׁי אַחִיךָ הוּא אֶל-תִּשְׁתִּי
אֶת-לִבְךָ לְדַבֵּר הַזֶּה וַתִּשָּׁב תָּמָר וְשִׁמְמָה בֵּית אַבְשָׁלוֹם
כא אַחִיָּה: וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד שָׁמַע אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּחֲד לוֹ
כב מְאֹד: וְלֹא-דִבֶּר אַבְשָׁלוֹם עִם-אֱמִנּוֹן לְמַדַּע וְעַד-טוֹב כִּי-
שָׁנָא אַבְשָׁלוֹם אֶת-אֱמִנּוֹן עַל-דִּבְרֵי אֲשֶׁר עָנָה אֵת תָּמָר
אַחֲתוֹ:

א. יש הטוענים שבסיפור הצרעת של מרים ובסיפור אמנון ותמר לא נהגו משה ודוד כפי שהיה ראוי שמנהיגים ינהגו כלפי בת משפחה.

(1) תאר את הפגיעה בכל אחת מן הנשים, וציין את הקשר המשפחתי של כל אחת מהן למנהיג. (4 נקודות)

(2) תאר את התגובה של כל אחד מן המנהיגים על הפגיעה שתיארת בתת-סעיף (1), וכתוב מהי דעתך על תגובה זו. נמק את דבריך. (6 נקודות)

ב. קרא את דברי הפרשנות שלפניך.

רשי לבמדבר, י"ב, 13: רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפילה? שלא יהיו ישראל אומרים: אחותו נתונה בצרה, והוא עומד ומרבה בתפילה.

לפי תרגום השבעים לשמואל ב, י"ג, 21, אחרי המילים "ויחר לו מאד" נכתב "ולא עצב את רוח אמנון בנו, כי אהבו, כי בכורו הוא".

(1) הסבר כיצד כל אחד מן המקורות, פירוש רש"י ותרגום השבעים, מתרץ את תגובת המנהיג. (6 נקודות)

(2) תרגום השבעים מצדיק את התגובה של דוד על המעשה של אמנון. האם אתה מסכים עם הצדקה זו? נמק את דבריך. (4 נקודות) /המשך בעמוד 13/

7. קרא שמואל ב, ו', 16-23.

וְהָיָה אֲרוֹן ה' בֹּא עִיר דָּוִד וּמִיִּכָּל
 בֵּת-שָׁאוּל נִשְׁקָפָה וּבְעַד הַחֲלוֹן וַתֵּרָא אֶת-הַמֶּלֶךְ דָּוִד מִפֶּנֶּי
 יוּ וּמִכָּרְכַּר לִפְנֵי ה' וַתִּבֹּז לוֹ בְּלִפְנֵי: וַיָּבֹאוּ אֶת-אֲרוֹן ה'
 יח וַיִּצְגּוּ אֹתוֹ בַּמָּקוֹמוֹ בְּתוֹךְ הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָטָה-לוֹ דָּוִד וַיַּעַל דָּוִד
 עֲלוֹת לִפְנֵי ה' וּשְׁלָמִים: וַיִּכַּל דָּוִד מִהַעֲלוֹת הָעוֹלָה
 יט וְהַשְׁלָמִים וַיְבָרֶךְ אֶת-הָעָם בְּשֵׁם ה' צְבָאוֹת: וַיַּחֲלֶק לְכָל-
 הָעָם לְכָל-הַמּוֹן יִשְׂרָאֵל לְמַאִישׁ וְעַד-אִשָּׁה לְאִישׁ חֶלֶת לֶחֶם
 אֶחָת וְאַשְׁפָּר אֶחָד וְאַשִּׁישָׁה אֶחָת וַיֵּלֶךְ כָּל-הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ:
 כ וַיֵּשֶׁב דָּוִד לְבָרֶךְ אֶת-בֵּיתוֹ וַתֵּצֵא מִיִּכָּל בֵּת-שָׁאוּל לְקִרְיַת
 דָּוִד וַתֹּאמֶר מִה-נִכְבַּד הַיּוֹם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִגְלָה הַיּוֹם
 כא לְעֵינַי אֲמַהוּת עַבְדִּי כִּהְגִּלוֹת נִגְלוֹת אֶחָד הָרָקִים: וַיֹּאמֶר דָּוִד
 אֶל-מִיכָל לִפְנֵי ה': אֲשֶׁר בָּחַר-בִּי מֵאֲבִיךָ וּמִכָּל-בֵּיתוֹ לַעֲוֹת
 כב אֹתִי נֶגִיד עַל-עָם ה': עַל-יִשְׂרָאֵל וְשָׁחַקְתִּי לִפְנֵי ה': וְנִקְלַתִּי
 עוֹד מִזֹּאת וְהִיִּיתִי שָׁפָל בְּעֵינַי וְעַם-הָאֲמָהוּת אֲשֶׁר אֲמַרְתִּי
 כג עָמָם אֲכַבְדָּה: וּלְמִיכָּל בֵּת-שָׁאוּל לֹא-הָיָה לָהּ יֶלֶד עַד יוֹם
 מוֹתָהּ:

- א. (1) בקטע שלפניך מתואר ויכוח בין דוד לבין מיכל. ציין את נושא הוויכוח, והצג את שתי העמדות בוויכוח. (4 נקודות)
- (2) המספר המקראי מצדד בדוד בוויכוח זה. הבא מן הכתוב הוכחה לביסוס קביעה זו, והסבר אותה. (8 נקודות)
- ב. קרא גם שמואל א, י"ט, 12-17 ואת פסוק 16 בקטע שלפניך.
- הסבר כיצד מוטיב החלון, החוזר בשני קטעים אלה, מציג את השינוי שחל בדמות של מיכל. (8 נקודות)

בהצלחה!